

"Rivitalo on yksi asuntotyyppi, jonka kautta voi katsoa, miten asuminen nykyaikaisessa kaupungissa kehittyi. Missä asut, vaikuttaa siihen, miten koet lähiympäristösi ja koko kaupungin", emeritaprofessori Riitta Nikula sanoo Alvar Aalto -museossa.

MAIJA HOLMA

RIITTA NIKULA

RIITTA NIKULA

Näkymä rivitaloasunnosta Jyväskylän Viitaniemessä. Alue rakennettiin 1956-1964.

Laivarannan rivitaloalue Säynätsalossa Jyväskylässä on valmistunut 1940-luvun lopussa.

Jämsän Tiiriniemen punatiilinen rivitaloalue sijaitsee Päijänteen läheisyydessä.

Kelpo rivarinpätkä

Arkkitehtuuri: Taidehistorian emeritaprofessori Riitta Nikula löytää korkeatasoista arjen arkkitehtuuria eri puolelta Suomea.

JYVÄSKYLÄ
Sari Toivakka

Rivitalo kesytti sodan jälkeen suomalaiset kaupunkilaisiksi, sanoo taidehistorian professori emerita **Riitta Nikula**.

– Meillä oli todella vahva agaraari kulttuuri pitkään. Vasta vuonna 1970 väestönlaskennassa kaupunkilaisten määrä ylitti maalaisten määrän, hän kertoo Alvar Aalto -museon rivitaloasumisen historiaa esittelevässä näyttelyssä.

Näyttelyn pohjana oleva Nikulan tutkimus seuraa rivitalojen rakentamisen kehitystä 1900-luvun alusta 1960-luvulle.

– Vasta 60-luvulla rivitalosta tuli tavallinen ja normaali asuntotyyppi, josta nähdään hyvin erillisiä variaatioita.

Rivitalo miellettiin alusta lähtien perheellisen ihmisen talotyyppiä, joka sijoittui omakotitalojen ja kerrastalojen ”väliin” omine pienine pihoineen ja puutarhoineen. Talotyyppi nousi esiin Suomessa puutarhakaupunkiaatteen myötä 1910-luvulla.

Ympäristöön hyvin nivellyistä rivitaloista puhuttiin, niitä suunniteltiin osana suurien kaupunkisuunnitelmien ja kaavoja piirrettiin, mutta varsinainen rakentaminen käynnistyi hitaasti.

– Rivitaloja suunniteltiin al-

kuun nimenomaan työläisten asunnoiksi. Uusi talotyyppi ei kuitenkaan vuosikymmeniä voittanut omakotitalojen suosiota tehtaiden asuntoalueilla-kaan.

– Tilaahan Suomessa riitti! Omakotitalo koettiin yhä parhaimmaksi asumispaikaksi perheille. Suomalainen mies haluaa kiertää kotinsa nurkat, ennen kuin hän sulkee yöksi oven, näin sanotaan kaupunkisuunnittelun uranuurtajan **Ottolivari Meurmanin** opettaneen arkkitehteja vielä 1950-luvulla.

Rivitalobuumi alkoi vasta sotien jälkeisen asuntopulan siivittämänä, kun tarve kaavoitettaa uutta maata tuli ajankohitaiseksi.

– Asumista tuettiin ensin maaseudulla, jonne nousi valtavat määrät rintamamiestaloja. Näitä alueita tuli runsaasti myös kaupunkien liepeille.

Rintamamiestalojen rinnalla rivitalo sai osansa rakentamisesta siivusta uuden luonnonmaisemaa kunnioittavan asemakaavatyypin ja aikakauden suosituimman rahoitusratkaisun, aravalainojärjestelmän, edistämänä.

– Systeemi meni niin, että määrätynkokoisen perhe sai valtiolta tietynkokoisen asunnon hankkimiseen huokeakorkoista aravalainaa.

Nikula kertoo, että perheet

”Parhaimmillaan kohtuullisella budjetilla on tehty hienoja kokonaisuuksia.

”Jyväskylän Viitaniemestä on tullut eloisa eri arkkitehtien työn jäljiltä.

hankkivat yleensä niin hyvän asunnon kuin mihin aravalainoituskelpoisuus riitti. Asuntolainat tekivät perheiden arkkitehteista tiukat.

– Ei silloin nuori perhe voinut ajatella, että tavattaisiin vaunujen kanssa kahvilassa tai shoppailtaisiiin. Elämisen meininki oli yhtenäinen: rivarit siinä, koulu tuossa, urheilukenttä tässä, pihakatu ja kävelytie. Luulen, että nykyarkkitehdit hakevat nyt jotain samaa, mutta hieman tiheimmin rakennettuna.

Nikula löytää 1950-1960-luvuilta kauniita rivitaloalueita, jotka kunnioittavat alkuperäistä, maiseman ja ympäristön huomioon ottavaa ajatusta.

– Parhaimmillaan kohtuullisella budjetilla on tehty hienoja kokonaisuuksia, kuten esimerkiksi Helsingin Maunula, Espoon Tapiola, Jyväskylän Viitaniemi ja kymmeniltä paikakunnilta löytyvät selvaakitaloalueet.

Selvaaki viittaa norjalaisen arkkitehdin **Olav Selvaagin** 1940-luvulla suunnittelemaan kaksikerroksiseen, ilmeeltään karuun puutalotyyppiin. Peruskorjaukset ovat nostaneet aikoinaan arkkitehtien parhaamien talojen arvoa viime vuosikymmeninä.

Riitta Nikula viihtyi puolison **Paavo Nikulan** ja lasten kanssa rivitalossa Espoon Tapiolassa 26 vuotta, ennen kuin pari palasi Helsingin keskustaan.

– Muistan, miten minua häivetti kun muutimme Helsingin keskustasta Tapiolaan 1970-luvun alussa. Metsäkaupunki ja sen väljyys olivat juntti juttu ajan uusurbaanisessa hengessä. Yhden bussin päätepysäkillä löytyi kuitenkin Tapiolan läntinen lähiö, sopiva lapsiperheelle, Nikula kertoo.

Tapiolan suunnittelun ansiot avautuivat Nikulalle vasta oman kokemuksen kautta vuosien kuluessa.

Suomen rakennustaiteen museossa ja Helsingin yliopistossa työskennellyt Riitta Nikula tunnetaan suomalaisen kaupunki-

arkkitehtuurin tuntijana. Rivitalojen tutkimus on vienyt häntä ympäri Suomea ja Eurooppaa. Puoliso on kulkenut ulkomailla mukana.

– Työni on ollut miehen harastus. Paavo on luultavasti ollut parhaiten sosiaalista asuntotuotantoa Euroopassa tunteva juristi aikoinaan, Nikula nauraa.

Jyväskylän Viitaniemeen Riitta Nikula tutustui helteisenä kesäpäivänä muutama vuosi sitten.

– Oli yllätys, miten väljästi Viitaniemi on kaavoitettu. Pihat sulautuivat isoihin viheralueisiin. Kokonaisuudesta on tullut eloisa eri arkkitehtien työn jäljiltä. Suunnittelu on tapahtunut samojen sääntöjen puitteissa. Ongelmana on tietty eristyisyys, on löytänyt edes pientä kahvilaa tutkimusmatkallani.

Nikula näkee, että 60-luvun jälkeisessä rivitalosuunnittelussa paljon hyvää on jäänyt ahneuden jalkoihin.

– Rakentaminen teollistui massiivisesti, kustannustietoisuus lisääntyi ja volyyymi kasvoi, ruvettiin tekemään halvasti. Ei huomioitu enää maisemaa. Poikkeuksiakin onneksi on, hän sanoo.

Suomalainen rivitalo – The Finnish rowhouse -näyttely Alvar Aalto -museossa 15.11. saakka. Museo on avoinna ti-su kello 11-18.